

Niemand buitenspel

Sport- en Beweegvisie 2023 - 2026

gemeente Twenterand

- Sportakkoord II -

gemeente Twenterand

Niemand buitenspel

Sport- en Beweegvisie gemeente Twenterand 2023-2026

Sportakkoord II

Opgesteld door gemeente Twenterand en het Sportplatform in samenwerking met de lokale sportinfrastructuur en aanpalende domeinen

Vastgesteld door de gemeenteraad 25 april 2023

Voorwoord

Beste Twenteranders,

Twenterand wil een actieve gemeente zijn waar sporten en bewegen centraal staat. Daar werken we hard aan met elkaar, vooral door het gewoon te doen. Velen van ons sporten en bewegen wekelijks of zelfs dagelijks. Bij de sportvereniging, in de sportschool en ook de buitenruimte wordt steeds belangrijker zoals de fiets- en wandelpaden, speeltuinen, schoolpleinen en urban pleintjes. Het geeft plezier en het is ook een manier om verbinding te maken met anderen. Het geeft, zoals in het coalitieakkoord beschreven, de mogelijkheid om mee te doen en het gevoel van trots. Het zorgt voor fitte en gezonde inwoners en daarmee een vitaal Twenterand.

De gemeente Twenterand streeft naar een gezonde samenleving en stimuleert de mogelijkheid om te kunnen sporten en bewegen. Sport en bewegen voor iedereen waarbij niemand buitenspel staat oftewel kansengelijkheid! Onze Sport- en Beweegvisie 2023 – 2026 / Sportakkoord II beschrijft de ontwikkelrichting van ons sportbeleid voor de komende jaren. Het is nadrukkelijk een richting die ruimte laat voor maatwerk. Deze visie zal een belangrijke basis leggen voor het in 2023 te ontwikkelen sportaccommodatiebeleid.

Deze Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II benoemt het belang van sport en bewegen voor onze gemeenschap. We staan stil bij trends en ontwikkelingen als ook de impact en effecten van twee jaar corona. Daarnaast kijken we naar de effecten en waarde van sport en bewegen, beweegrichtlijnen en landelijke ontwikkelingen aangaande het nieuwe Sportakkoord welke door de landelijke overheid wordt opgesteld. In onze Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II bouwen we nadrukkelijk voort op het sportbeleid van de afgelopen jaren. We leggen nieuwe en sterkere accenten op sport en bewegen overal en bovenal voor iedereen.

Mark Paters

Wethouder Sport

Inhoud

Voorwoord 3

Inhoudsopgave 4

1. Inleiding 5

2. Trends en ontwikkelingen 6

3. Impact en effecten van corona op het sport en beweeggedrag in Nederland 9

4. Sportdeelname versus lidmaatschap NOC*NSF aangesloten sportbonden 11

5. De maatschappelijke effecten en economische waarde van sport en bewegen? 13

6. De Sport- en Beweegvisie in relatie tot het Nationaal en Lokaal Sportakkoord 17

7. Speerpunten en ambities gemeente Twenterand 19
7.1 Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee 19
7.2 Veilige en integere sport 20
7.3 Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders 21
7.4 Duurzame, sport- en beweegvriendelijke omgeving 24
7.5 Trots op de sport in Twenterand 25

8. Financiën 26

9. Aanbevelingen en uitvoering 28

10. Bijlagen 30
10.1 Bijlage 1 Beweegrichtlijnen 30
10.2 Bijlage 2: Maatschappelijke waarde sport en bewegen Twenterand 30
10.3 Bijlage 3: Infographic SROI van Sport en Bewegen 30
10.4 Bijlage 4: KISS Rapportage Twenterand 30
10.5 Bijlage 5: KISS Dashboard Twenterand 30
10.6 Bijlage 6: Factsheet verenigingsmonitor Sport Twenterand 30
10.7 Bijlage 7: Uitdaging en droom sport- en beweegaanbieders Twenterand 30
10.8 Bijlage 8: Meerjarenbegroting 2023 tot en met 2026 30

1. Inleiding

Wij gunnen alle inwoners van Twenterand een gelukkig en gezond leven. Iedereen moet kunnen sporten en bewegen naar vermogen en passend in het leven dat diegene op dat moment leidt. Sport en bewegen hebben maatschappelijke meerwaarde en investeren in sport en bewegen loont, zo blijkt uit onderzoek. Wanneer iemand structureel sport of beweegt, levert dit gezondheids-, sociale- en arbeidsvoordelen op. Maar hoe staan we er eigenlijk in Twenterand voor in vergelijking tot het landelijke beeld. Enkele punten die opvallen:

	LOKAAL	LANDELIJK
Voldoet aan de Beweegrichtlijnen (18+)	47,6%	50,4%
Sportbondleden	30,7%	24%
Niet-sporters	58,2%	49,3%
Obesitas	21,9%	14,7%
Score beweegvriendelijke omgeving	44	60
Uitgaven gemeente sport en bewegen per inwoner in euro's	52	83,5

Zie voor meer informatie hoofdstuk 5; "De maatschappelijke effecten en economische waarde van sport en bewegen" en bijlage 1; Maatschappelijke waarde van sport en bewegen".

Het is daarom juist nu belangrijk om sport en bewegen te blijven stimuleren en voor iedereen toegankelijk te maken om zo kansengelijkheid te realiseren. Sporten kan in het teken staan van presteren, genieten of ontspannen, maar kan ook als doel hebben om nieuwe mensen te ontmoeten, gezelligheid te ervaren, uitdaging te hebben of gezondheid te bevorderen.

We bouwen daarmee in deze nieuwe Sport- en Beweegvisie 2023 – 2026 / Sportakkoord II door op de Sport- en Beweegvisie 2018 – 2021 en onderliggend het vorige op 14 december 2021 vastgestelde Lokaal Sportakkoord Twenterand. Dit in navolging op het Nationaal Sportakkoord waarbij het Sportakkoord in Twenterand is ontwikkeld met sport- en beweegaanbieders, onderwijs, zorg & welzijn, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Allemaal droegen ze bij aan de totstandkoming ervan. Onderliggend op de speerpunten uit de vorige Sport- en Beweegvisie formuleerden ze samen ambities, aansluitend op de lokale behoeften en vraagstukken, die we samen oppakken.

In de Sport- en Beweegvisie 2023 – 2026 / Sportakkoord II vertalen we de nieuwste inzichten en uitdagingen naar gemeentelijk beleid. Geen grote koerswijzigingen maar gericht beleid dat we gaan vormgeven langs de speerpunten van het Nationaal sportakkoord met een lokale invulling.

De speerpunten 2023 – 2026 zijn:
1. Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee
2. Veilige en integere sport
3. Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders
4. Duurzame, sport- en beweegvriendelijke omgeving
5. Trots op de sport in Twenterand

In de totstandkoming van deze nieuwe Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II hebben we beperkt terug kunnen blikken. Redenen zijn een combinatie van personele wisselingen, voorgaande minimale focus op onderzoek, data en monitoring alsmede de coronapandemie.

Wel zijn we, onder dankzegging voor hun inzet, in gesprek gegaan met o.a. het Sportplatform Twenterand, de lokale adviseur sport, sport- en beweegorganisaties, de programmagroep, onderdelen van het Sociaal Domein en de Adviesraad Sociaal Domein. In mindere mate met het Domein Ruimte. Zij worden gericht betrokken bij de toekomstige ontwikkeling van de nota sportaccommodatiebeleid. Daarnaast hebben we een belangrijke verbinding gelegd met het lokale preventieakkoord. Om meer zicht te krijgen op de ontwikkelingen rondom sport- en beweegdeelname hebben we geput uit de nodige onderzoeken en hebben we onze sport- en beweegaanbieders in kaart gebracht (ontwikkeling www.actieftwenterand.nl) en een inventarisatie gehouden om zicht te krijgen op hun grootste uitdagingen en mooiste dromen.

2. Trends en ontwikkelingen

In het hart van Overijssel, aan de Noordwestrand van Twente ligt de gemeente Twenterand. Een groene gemeente met unieke natuurgebieden, open landschappen, schitterende bossen en levendige woonkernen. Twenterand telt bijna 34.000 inwoners die verspreid over negen kernen en buurtschappen wonen: Bruinehaar, Den Ham, Geerdijk, De Pollen, Vriezenveen, Vroomshoop, Weitemanslanden, Westerhaar-Vriezenveensewijk en Westerhoeven.

Twenterand kent een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegactiviteiten dat wordt aangeboden door meer dan 100 (al dan niet gesubsidieerde) sportverenigingen, instellingen en commerciële aanbieders. Daarnaast vindt er ook anders-georganiseerde sportbeoefening plaats, zoals wandel- en fietsgroepen of het gebruik van mountainbikeroutes. De sport- en beweegaanbieders, inwoners en de gemeente zorgen samen voor een gemeente die letterlijk in beweging is.

Trends en ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen

Sport en bewegen staat in verbinding met diverse andere beleidsterreinen en -ontwikkelingen. In dit hoofdstuk wordt kort aandacht besteed aan enkele lokale en algemene trends en ontwikkelingen, die (ook) van invloed zijn op sport en bewegen.

De bevolking verandert

De Twenterandse bevolking verandert: de voorspelde lichte krimp is bijgesteld tot een lichte groei en wat betreft leeftijd zien we een lichte ontgroening (afnemen van het aandeel jongeren in de bevolking als gevolg van een afname van het geboortecijfer) en tevens vergrijzing (aandeel ouderen in de totale bevolking dat toeneemt). Verwachtingen voor de gemeente Twenterand met een bevolkingsgroei van 33.700 (2023) naar 34.600 in 2050:

Leeftijdsgroep	2023	2050	Ontwikkeling
0 t/m 19 jaar	23,4%	20,2%	Daling
20 t/m 64 jaar	56,1%	52,3%	Daling
65+	20,5%	27,5%	Stijging

Bron: PBL_CBS Regionale Prognose 2022 Bevolkingsontwikkeling

De sport verandert

Het accent verschuift steeds meer van sport als doel naar sport als middel:

- Inzet sport en bewegen ten behoeve van gezondheidsbevordering, participatie, sociale cohesie, leefbaarheid, inburgering, promotie van de gemeente, economie, etc.
- Steeds meer samenwerking tussen sport(verenigingen), onderwijs, kinderopvang, welzijnsinstellingen, de zorg en het bedrijfsleven.
- Meer commerciële sport- en beweegaanbieders en evenementen.

De sporter verandert

- Ongeorganiseerd sporten blijft in populariteit winnen en heeft een extra boost gekregen door corona (o.a. hardlopen, wandelen, wielrennen, fitness).
- De sportconsument bepaalt zelf waar en wanneer een sportieve activiteit wordt ondernomen.
- De huidige generatie 65-plussers stijgt explosief en is relatief gezond en fit en leeft langer. Deze groep zoekt vooral sport- en beweegactiviteiten, die tot een hoge leeftijd uitgevoerd kunnen worden en een sociaal karakter hebben, waarvoor passend aanbod nodig is.
- Kwaliteit, flexibiliteit en vrijblijvendheid zijn van groot belang en een deel van de samenleving is bereid hier (extra) voor te betalen.
- Daarentegen zien we een deel van de samenleving in armoede die juist steun nodig heeft om mee te doen (minimabeleid, meedoenregeling, sport & cultuurfonds voor jeugd en volwassenen).

De sportvereniging verandert

- Als gevolg van de kritische sportconsument zien we een veranderende verhouding in het aanbod van georganiseerd naar ongeorganiseerd sporten ontstaan. Daarnaast zien we, mede ingegeven door corona, tussen 2019 en 2021 een verschuiving binnen de georganiseerde sport zelf ontstaan van binnen naar buitensporten en van team naar individuele sport. Een deel van de sportverenigingen heeft daardoor te maken met stijgende of juist dalende ledenaantallen. Zo groeien sportvisserij en tennis behoorlijk maar verliest bijvoorbeeld gymnastiek en zwemmen in Twenterand.
- Als gevolg van demografische ontwikkelingen, de veranderende dynamiek van de sport en de kritische sportconsument hebben sportverenigingen steeds meer te maken met afnemende betrokkenheid van leden en vrijwilligerstekorten.
- Steeds meer sportverenigingen worden maatschappelijk actief/actiever. Een sportvereniging die extern gericht is, een vernieuwend aanbod heeft, samenwerkt met maatschappelijke partners (bijv. onderwijs, zorg) en een professionele organisatie kent, heeft de toekomst. Enerzijds ingegeven door de maatschappelijke vraagstukken die vanuit de overheid bij sport- en beweegorganisaties terecht komen. Anderzijds door de kansen die de sportaanbieders zelf aangrijpen voor hun toekomstbestendigheid en bestaansrecht.

De ruimte voor sport verandert

- Voorzieningen worden steeds vaker fysiek gebundeld in multifunctionele accommodaties, zoals Het Punt in Vroomshoop en De Klaampe in Westerhaar.
- (Bestaande) sportaccommodaties worden steeds vaker multifunctioneel gebruikt. Binnen een sportieve omgeving is bijvoorbeeld ook plaats voor o.a. kinderopvang en dagbesteding.
- Gebruik van de openbare ruimte (ATB-routes, beweegtuinen, schoolpleinen). De mooie ligging van de gemeente nodigt een fors toenemend aantal mensen (zowel inwoners als toeristen) uit om te wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Daarnaast wordt de buitenruimte veelvuldig gebruikt voor grote sportieve evenementen (bijvoorbeeld de Tot de Nek in de Drek). Ook is de buitenruimte regelmatig het toneel voor provinciale en/of nationale evenementen, zoals de Twenterandrun, Triatlon Vroomshoop, 3x3NL Basketbal en Special Olympics 2022.

De rol van topsport verandert

- De breedtesport vormt de basis voor topsport. Hoe breder de basis hoe groter de kans dat daaruit, door talentherkenning en talentontwikkeling, topsporters voortkomen. Omgekeerd kan de topsport een inspiratiebron vormen richting breedtesport (ambassadeursfunctie). (Topsport)evenementen met een hoge publiciteitswaarde hebben een spin-off effect naar de breedtesport en een economisch effect. Steeds meer gemeenten met topsport(ers) binnen hun grenzen maken hier bewust gebruik van.

De rol van de lokale overheid verandert

- De omslag van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving is nog steeds in volle gang. De daarbij behorende decentralisaties leggen een grotere verantwoordelijkheid bij gemeenten neer. De gemeente Twenterand ziet een belangrijke rol weggelegd voor vrijwilligersorganisaties en (sport)verenigingen/aanbieders als dragers van de sociale samenleving.
- De relatie tussen de samenleving en de overheid is veranderd. Steeds meer initiatieven uit de samenleving worden, zonder tussenkomst van de overheid, opgepakt door inwoners, buurten, verenigingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven etc. Dit vraagt van de gemeente een andere betrokkenheid, namelijk meedenken en initiatieven verder brengen in plaats van reguleren of overnemen.
- Bezuinigingen, discussies over taken en scenario's voor de toekomst van de gemeente, herindelingen etc. zorgen ervoor dat de lokale overheid keuzes moet maken over de inzet op sport. Het beheersen van de kosten nu en voor de toekomst staat centraal. De rol van de gemeente verschuift van traditionele uitvoerder naar het invullen van een initiërende, faciliterende en verbindende rol binnen allerlei netwerken.
- Regionale samenwerking, integrale samenwerking en het overdragen van de regie en uitvoering aan het maatschappelijk middenveld komt steeds vaker voor.

Onze rol inzichtelijk

Kortom, de gemeente vervult verschillende rollen passend bij de situatie. Van initiator en stimulator tot facilitator en verbinder.

Verbinden

Er zijn al veel voorzieningen, sport- en beweegaanbieders, activiteiten en programma's. De gemeente wil de verbinding tussen alle betrokken partijen vergroten met als doel versterking aanbod dat leidt tot meer mensen structureel in beweging. Denk aan verbinding van maatschappelijke organisaties met sport- en beweegaanbieders om specifieke doelgroepen te bereiken, aanjagen van samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders onderling. Of het verbinden van zorg, onderwijs en sport in verband met kracht van samenwerking en uitvoering door lokale organisaties. Voor de gemeente is daarbij een belangrijke rol weggelegd in proactieve communicatie (in- en extern) alsmede het betrekken van partijen in de ontwikkeling en monitoring van sport- en beweegbeleid.

Initiëren en stimuleren

Veel inwoners redden zich, hebben plezier in sporten en bewegen en organiseren zichzelf.
Er zijn ook doelgroepen die extra hulp nodig hebben. Onder die doelgroepen wil de gemeente deelname aan sport en bewegen extra stimuleren.

Faciliteren

Sportvoorzieningen zijn van groot belang voor het aanbod aan sport- en beweegactiviteiten in Twenterand. De gemeente zet onder andere in op het verduurzamen van gemeentelijke sportaccommodaties, het in stand (laten) houden van sportvoorzieningen en op meer indirecte wijze kennis en capaciteit beschikbaar te stellen. Door een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte. Door het scheppen van voorwaarden zoals via het subsidie- en tarievenbeleid. Ook via regelgeving, bijvoorbeeld door aanpassing van bestemmingsplannen, of verlenen van vergunningen voor evenementen.

3. Impact en effecten van corona op het sport en beweeggedrag in Nederland

Onderzoeken laten zien dat mensen gedurende de coronaperiode minder zijn gaan sporten en bewegen.

Peiling sportdeelname

NOC*NSF laat maandelijks de sportdeelname in Nederland peilen onder een representatieve groep Nederlanders in de leeftijd van 5 tot 80 jaar. De Sportdeelname Index laat zien dat in het voorjaar van 2020 het percentage mensen dat wekelijks sport flink was gedaald naar 55%. In november 2021 sportten 8,8 miljoen Nederlanders wekelijks, ten opzichte van 10,4 miljoen mensen in maart 2019.

Deze percentages zijn de laagste aantallen in de afgelopen zes jaar. Voor heel 2021 is het percentage lager dan in 2019 en 2020. Uiteraard spelen hier de effecten van de lockdown met de sluiting van sportaccommodaties en de toename van het thuiswerken een rol, net zoals de destijds afgegeven adviezen om drukte te vermijden.

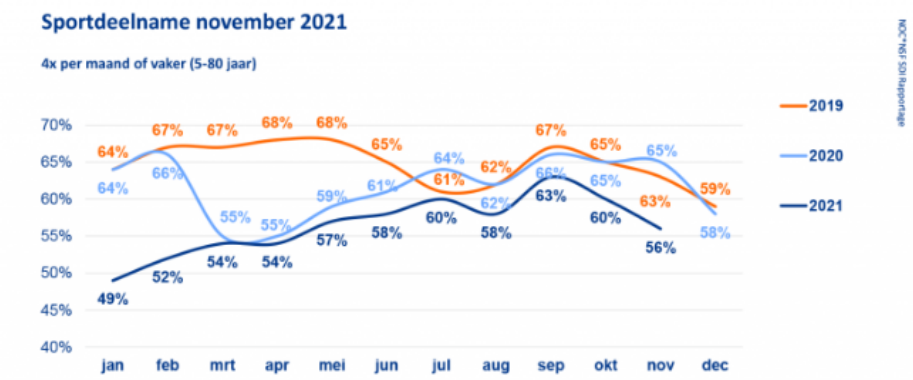

Bron: NOC*NCF

Teruggang per sport

De NOC*NSF Sportdeelname Index laat zien dat de grootste daling qua wekelijkse sportdeelname landelijk plaatsvindt bij het percentage mensen dat bij een vereniging, als abonnee van fitnesscentrum of in groepsverband sport (van 65% in 2019 naar 56% in 2021). Men sport daar dan wel wekelijks minder maar het heeft in absolute cijfers geen impact gehad op het totaal aantal lidmaatschappen in de georganiseerde sport (2021 = 25%). Verder toonde de index in 2020 wel een stijging in het percentage mensen dat wandelt, fietst of hardloopt.

Wekelijks sporten bij kinderen daalt enorm

Volgens de index van NOC*NSF zijn kinderen tussen de 5 en 18 jaar tijdens de eerste lockdown veel minder gaan sporten. Waar in 2019 nog 80% van de Nederlanders tussen de 5 en 12 jaar wekelijks sporten, was dit in april 2020 nog maar 35%. Dit is een enorme daling mede ingegeven door de lockdown tijdens corona maar heeft als langere termijn effect dat het percentage niet terug op het oude niveau is gekomen. In november 2021 steeg dat namelijk naar 73% (-7% ten opzichte van 2019). Ook de jeugd tussen 13 en 18 jaar liet een flinke daling zien in wekelijkse sportdeelname: van 75% in april 2019 naar 60% in april 2020. In april 2021 bedroeg het percentage 56% en in november 2021 was dat 63%. De groep jongvolwassenen (19-30 jaar) lijkt gedurende het gehele jaar het meest stabiel te zijn.

Meer buiten, meer ongeorganiseerd

39% beoefende nieuwe of andere sporten dan voor corona: meer buiten en meer ongeorganiseerd.

Sociaaleconomische verschillen

De coronacrisis heeft de sociaaleconomische verschillen in beweeggedrag aanzienlijk vergroot, zo blijkt uit het onderzoek. Het was al bekend dat laagopgeleiden minder vaak bewegen dan hoogopgeleiden, maar door de coronacrisis is dit verschil groter geworden. Mensen met een lage sociaaleconomische status (SES) hadden volgens het onderzoek een significant hogere kans om minder te bewegen dan de hoge SES-groepen. Zelfs tijdens periodes met versoepelde maatregelingen was geen terugkeer te zien naar het oude niveau van sociaaleconomische verschillen in beweging.

Ook de Monitor Sport en Corona IV (2021) laat zien dat de verschillen in sportdeelname en gezondheid tussen hoog- en laagopgeleiden groter zijn geworden. Dit duidt erop dat de coronacrisis blijvende impact kan hebben op ongelijkheid in beweeggedrag.

Hoe staan we er nu voor?

De impact van corona heeft er voor gezorgd dat in Nederland, en zo ook in de gemeente Twenterand, de sport- en beweegdeelname fors is gedaald. Ondanks het feit dat er meer buiten en ongeorganiseerd werd gesport en bewogen is nog altijd het effect zichtbaar dat verspreid over de diverse leeftijdscategorieën beduidend minder (vaak) wordt gesport. Dit veroorzaakt een grote impact op de fitheid, vitaliteit en het sociale welbevinden van onze inwoners.

4. Sportdeelname versus lidmaatschap NOC*NSF aangesloten sportbonden

Op basis van het Kennis- en Informatie Systeem Sport (KISS) 2022 en de Sportdeelname Index (SDI) 2022 (bronnen NOC*NSF) hebben we inzicht gekregen in de ontwikkelingen rondom sportdeelname en lidmaatschappen. De verkregen data zet de ontwikkelingen in Twenterand af tegen de ontwikkelingen in Nederland. De sportdeelname in Nederland is gedurende de coronajaren gezakt van 65% (2019) naar 56% (2021). Ondanks dat is het ledenpercentage binnen de georganiseerde sport in Nederland stabiel gebleven (24,6%). In Overijssel bedraagt dit 27,9% en in Twenterand zelfs 31%. De verklaring zit hem in de infrastructuur aan sportverenigingen en fitnessscholen die in de gemeente Twenterand, als plattelandsgemeente, sterk is geworteld in de samenleving. Wel zien we een aantal opvallende ontwikkelingen:

- De binnensporten hebben het hardst geleden onder corona.
- Het lidmaatschap bij sportorganisaties stabiliseert over het algemeen maar toont een groot verschil in sporttakken die stijgen (met name buitensport) en sporttakken die dalen (met name binnensport) in ledenaantal.
- Het aantal leden bij sportorganisaties in de leeftijdscategorie van 10-14 jaar is in drie jaar tijd met 8,3% gedaald.
- Daarnaast zien we vanaf 10-jarige leeftijd een groot verschil in ledenaantallen qua geslacht. Gemiddeld zijn onder jongens/mannen van 10 tot 75 jaar 20% meer lid dan meisjes/vrouwen. Dit zien we terug in de landelijke cijfers en is te wijten aan het feit dat meisjes/vrouwen meer impact ervaren van life changing events en de levensfases waarin zij zitten (bijvoorbeeld studeren, samen wonen, kinderen krijgen). Dit vertalen zij door in hun leefstijl en uit zich meer in ongeorganiseerd sporten en bewegen.

Kijken we naar de kernen van de gemeente Twenterand dan zien we de volgende verschillen in ledenpercentages bij sportaanbieders:

Kern	2021	2020	2019
Vriezenveen	33,7%	29,7%	29,1%
Den Ham	30,5%	30,1%	30,0%
Vroomshoop	29,4%	30,1%	31,7%
Westerhaar-Vriezenveensewijk	26,9%	26,8%	28,2%

Aandeel top 10 sportbonden in de gemeente Twenterand (+ aantallen lidmaatschappen) vergeleken met Nederland (2021)

Sportbond	Nederland %	Twenterand %	Twenterand (aantal inwoners met lidmaatschap)
Voetbal	6,6%	11,2%	3790
Sportvisserij	3,4%	6,8%	2290
Gymnastiek	1,3%	2,7%	926
Tennis	3,3%	2,7%	907
Korfbal	0,5%	1,9%	636
Hippische sport	0,8%	1,2%	416
Volleybal	0,6%	1,1%	376
Toerfiets	0,4%	1,0%	348
Zwemmen	0,6%	0,8%	255
Golf	2,3%	0,8%	255

Samenvatting lidmaatschapsrapportage (KISS)

- De skihelling met het ledenpercentage van de gemeente Twenterand versus de Provincie Overijssel en Nederland geeft weer dat Twenterand (30,8%) gemiddeld hoger scoort dan Nederland (24,6%) en ook hoger dan de Provincie Overijssel (27,9%).
- Opvallend is dat alle leeftijdsklassen van 0 t/m 69 jaar in Twenterand procentueel fors meer leden van sportbonden kent in vergelijking met zowel Nederland als de provincie. Maar de leeftijdsklassen 15 t/m 44 zitten met tussen de 9,5% tot 13,8% echt veel hoger dan landelijk.
- Het aantal mannelijke leden (40,8%) ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (32,1%). In veel leeftijdsklassen is er een groot verschil met landelijk, tussen de 20 en 44 jaar is het verschil zelfs meer dan 13%. De sporten die er flink uitspringen zijn voetbal en sportvisserij.
- Onder de vrouwelijke leden (20,4%) is het ledenpercentage ook flink hoger dan landelijk (17,0%). Maar minder extreem dan bij de mannen. De leeftijdsklassen die er hier uitspringen zijn 5 t/m 19 en 20 t/m 24 jaar.
- Het ledenpercentage was de laatste jaren dalend maar in 2021 zie je een stabilisatie: 30,8% in 2021, 30,7% in 2020, 31,4% in 2019 en 32,1% in 2017.
  Naar de leeftijdsklassen kijkend valt de daling tussen 2017 en 2021 op van de 5 t/m 9-jarigen (-3,5%), 10 t/m 14-jarigen (-8,3%) en 15 t/m 19-jarigen (-4,2%).
- De KNVB (voetbal) heeft het grootste aantal lidmaatschappen in Twenterand, gevolgd door Sportvisserij Nederland en de Gymnastiek. Opvallend is dat ze alle drie een hoger procentueel aandeel hebben dan Nederland.
- Opvallend in de top 10 van Twenterand in verhouding met de landelijke top 10:
  - In de landelijke top 10 staat Hockey op de 5de plek, Wandelen op de 8ste en Atletiek op de 9de. Alle drie de sporten komen niet voor in de top 10 van Twenterand.
  - In plaats hiervan staan Volleybal, Korfbal en Toerfietsen in de top 10 van Twenterand.
- Tien grootste sportbonden met blijvende daling of stijging in Twenterand (2021, 2020, 2019)
  - Daling: voetbal, gymnastiek, korfbal en zwemmen
  - Stijging: sportvisserij Nederland, tennis en golf
- Er zijn in de top 10 sporten duidelijke mannensporten, ofwel sporten waar substantieel meer mannen dan vrouwen aan deelnemen:
  - Mannensport: voetbal, sportvissen, toerfietsen en golf
  - Vrouwensport: volleybal, gymnastiek en paardensport
  - Zie voor meer informatie:
  - bijlage 4: KISS-rapportage gemeente Twenterand
  - bijlage 5 KISS-Dashboard Twenterand

5. De maatschappelijke effecten en economische waarde van sport en bewegen?

Naar de maatschappelijke effecten en economische waarde van de integrale inzet van sport en bewegen is in 2021 vernieuwd onderzoek gedaan in opdracht van Kenniscentrum Sport en Bewegen. Meer aandacht voor de (maatschappelijke opbrengst van) sport is van groot belang. Want sport kost niet alleen geld. Door sport worden ook kosten gespaard!

Wat is de waarde van sport en bewegen?

De waarde van sport en bewegen is verdeeld in drie hoofdgroepen: gezondheid, sociaal en arbeid. Hoe deze groepen bijdragen aan de sociaaleconomische waarde is hieronder uitgelegd.

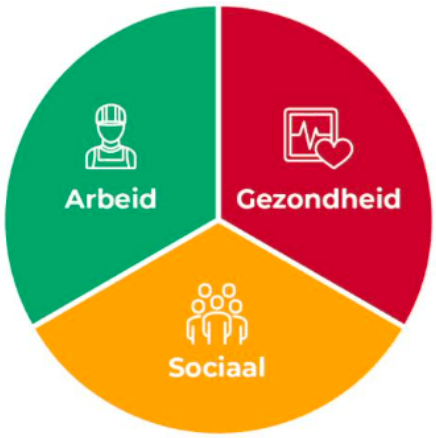

Figuur 1. Hoofdgroepen maatschappelijke effecten sport en bewegen

De waarde van een betere gezondheid

Als iemand voldoet aan de beweegrichtlijnen (zie bijlage 1, bron VWS), heeft hij of zij minder kans op verschillende fysieke en psychische aandoeningen. Denk aan hart- en vaatziekten, darm- en borstkanker en depressie. Sporten en bewegen kunnen ook een negatief effect hebben op de gezondheid, door het risico op blessures.

De effecten van gezondheid

- Door te sporten en te bewegen hebben Twenteranders minder kans op aandoeningen en maken ze dus minder gebruik van zorg: de waarde van sporten en bewegen wordt in dit geval dus uitgedrukt als vermeden zorgkosten.
- De lasten van aandoeningen zijn niet alleen uit te drukken in de financiële uitgaven voor zorg. Aandoeningen beïnvloeden ook de kwaliteit van leven van mensen, doordat de ziektelast de levenskwaliteit (tijdelijk) verlaagt.
- Mede door de invloed op aandoeningen, hebben sporten en bewegen ook invloed op de levensverwachting. Als gevolg van een afname in het risico op diverse (fysieke) aandoeningen neemt ook het aantal overlijdens als gevolg van deze aandoeningen af.

De waarde van sociale effecten

Sporten en bewegen hebben naast gezondheidseffecten ook sociale effecten. Zo draagt structureel sporten en bewegen bij aan persoonlijke ontwikkeling en vaardigheden, het ontmoeten van andere mensen en lijkt het bij te dragen aan het voorkomen van verveling en het bevestigen van positieve normen en waarden.

De effecten van sociale waarde

- Sporten en bewegen dragen positief bij aan leerprestaties. Naar verwachting komt dat doordat sporten en bewegen bijdragen aan ontwikkeling van specifieke eigenschappen of vaardigheden (doelmatig werken, vertrouwen, teamwork) die toe te passen zijn in de schoolsituatie en effect hebben op de cognitie.
- Sporten en bewegen een rol spelen in het verminderen van schoolverzuim en -uitval.
- Sporten en bewegen in een sociale setting hebben een belangrijke ontmoetings- en identiteitsfunctie, die (het aangaan van) sociale banden kan versterken ('sociaal kapitaal').
- Sporten en bewegen hebben een positieve invloed op het tegengaan van jeugdcriminaliteit.
- Sporten en bewegen leveren voor mensen gewoonweg plezier op. Wie voldoende sport en beweegt, ervaart over het algemeen een hogere kwaliteit van leven.

De waarde van arbeidsproductiviteit

Sporten en bewegen spelen een belangrijke rol in arbeidsparticipatie en productiviteit. Dat komt met name doordat sporten en bewegen positieve effecten op de gezondheid hebben. Dit leidt tot minder ziekteverzuim en hogere productiviteit in de benutte arbeidstijd.

De effecten van arbeid

Sporten en bewegen hebben een positieve impact op ziekteverzuim (inclusief de negatieve effecten van blessures) van totaal gemiddeld ongeveer 0,5 tot 1 werkdag per jaar.
Naast het effect van minder ziekteverzuim op de productiviteit, als gevolg van meer aanwezig zijn, zijn werknemers die sporten ook productiever dan hun niet-sportende collega's op de dagen dat zij aanwezig zijn. De impact hiervan kan oplopen tot 1,5% extra productiviteit – iets meer dan 3,5 extra werkdagen per jaar.

Investeren in sport en bewegen loont

Sport en bewegen hebben maatschappelijke meerwaarde, zo blijkt uit onderzoek. Deze sociaaleconomische waarde is in 2021 opnieuw berekend door onderzoeksbureau Ecorys. Wanneer iemand structureel sport of beweegt, kan dit tot € 75.000 aan maatschappelijke waarde per persoon opleveren, over de rest van zijn of haar leven. Dit zijn gezondheids-, sociale- en arbeidsvoordelen. Het is daarom juist nu belangrijk om sport en bewegen te blijven stimuleren en voor iedereen toegankelijk te maken.

Social return of investment (SROI)

Het SROI cijfer voor Twenterand komt uit op 2,69. Dit is in lijn met het landelijke SROI van 2,70. Dit betekent dat de maatschappelijke opbrengsten 2,69 keer zo hoog zijn als de kosten in Twenterand. De SROI wordt aan de ene kant bepaald door de kosten en aan de andere kant de opbrengsten. De kosten aan sport en bewegen van de gemeente zijn in Twenterand bijvoorbeeld lager dan gemiddeld. Deze bedraagt €52,02 per inwoner t.o.v. €83,45 per inwoner gemiddeld in Nederland. De opbrengsten zijn gebaseerd op het percentage dat aan de beweegrichtlijnen voldoet in de gemeenten. In Twenterand voldoet **48**% aan de beweegrichtlijnen (t.o.v. 50% gemiddeld in Nederland).
Zie voor de beweegrichtlijnen bijlage 1.

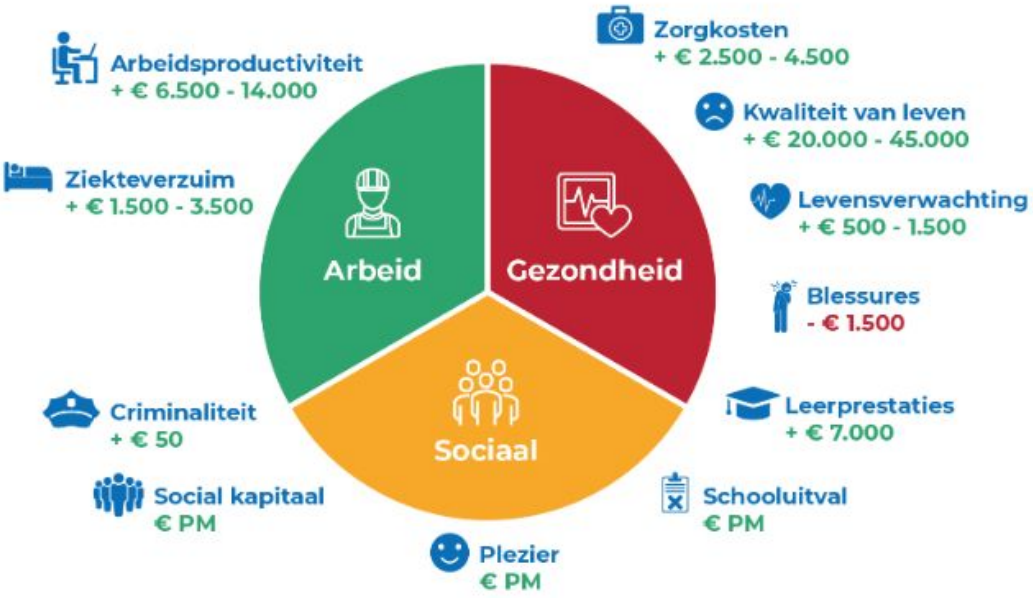

Figuur 2. Sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen (contante waarde, 5- tot 24-jarigen).

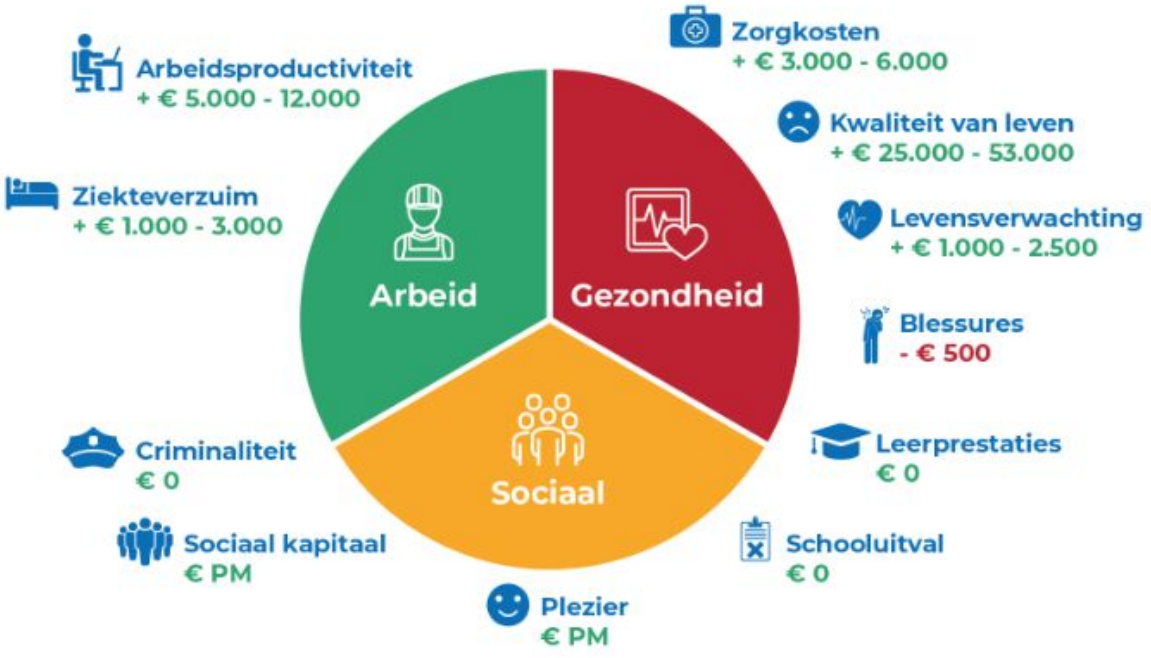

Figuur 3. Sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen (contante waarde, 25- tot 54-jarigen)

Figuur 4. Sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen (contante waarde, 55-plus)

In de diagrammen is 'PM' (Pro Memorie) zichtbaar gemaakt voor waarden waarvoor voldoende bewijslast is gevonden, maar waarvoor nog geen kwantitatieve onderbouwing mogelijk is.

6. De Sport- en Beweegvisie in relatie tot het Nationaal en Lokaal Sportakkoord

De Sport- en Beweegvisie 2023 – 2026 / Sportakkoord II van de gemeente Twenterand is gebaseerd op het Nationaal Sportakkoord van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (zie www.sportakkoord.nl) en werkt toe naar het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

De 6 thema's van het Nationaal Sportakkoord zijn:

1. Inclusief sporten & bewegen
2. Duurzame sportinfrastructuur
3. Vitale sport- en beweegaanbieders
4. Positieve sportcultuur
5. Van jongs af aan vaardig in bewegen
6. Topsport die inspireert

Sport- en Beweegvisie – Sportakkoord II Twenterand

De gemeente Twenterand streeft naar fysiek, mentaal en sociaal gezonde inwoners. Om dit doel te bereiken worden sport en bewegen ingezet als middel om de kwaliteit van leven te verhogen zodat iedereen het beste uit zichzelf en anderen kan halen.

Doel

In Twenterand worden inwoners en bezoekers gestimuleerd om te sporten en te bewegen waarmee we willen bewerkstelligen dat in 2040 75% van alle inwoners uit de gemeente Twenterand voldoet aan de Beweegrichtlijnen[1]. Een nulmeting 2022 is helaas alleen te geven over de leeftijd 18+ en bedraagt 48%. Desondanks nemen we als gemeente Twenterand de doelstelling van het landelijk beweegbeleid van 75% (alle leeftijdscategorieën) over. Waarbij de keuze voor beweegrichtlijnen ook is ingegeven door de goede toekomstgerichte mogelijkheid voor monitoring en onderzoek. Met toekomstige data kunnen we vanaf 2025 concrete tussendoelen gaan stellen in de opbouw naar 75% tot 2040.

We zetten in op:

- Het fundament van de sport verder op orde
- Een vergroot bereik van sport en bewegen
- Meer zichtbare betekenis van sport en bewegen

[1] *Beweegrichtlijnen opgesteld door de Commissie Beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad in opdracht van het Ministerie van VWS. Zie bijlage 1*

Waarom?

Met dit beleid willen we bereiken dat iedereen, écht iedereen, een leven lang plezier in sport en bewegen kan (leren) beleven. Nu en in de toekomst. We zetten in op een samenleving waarin 75% ook daadwerkelijk voldoet aan de beweegrichtlijnen. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om te kunnen sporten en bewegen op eigen niveau. Ongehinderd, laagdrempelig, betaalbaar, in een veilige en gezonde omgeving. Als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. Dat kan presteren, genieten of ontspannen zijn, maar ook ontmoeten, gezelligheid, uitdaging of gezondheid. Sport en bewegen draagt hiermee bij aan de uitdagingen gemeente breed zoals een gezonde leefstijl, het bestrijden van eenzaamheid en overgewicht, versterken van weerbaarheid, bevorderen van integratie en het stimuleren van vrijwilligerswerk.

Hoe?

We activeren inwoners in Twenterand door sporten en bewegen te stimuleren. En dat kan alleen samen! Sport- en beweegaanbieders, onderwijs, kinderopvang, peutercentra, zorg, welzijn, maatschappelijke organisaties, overheid en bedrijfsleven bundelen de krachten. Als gemeente zijn wij een gelijkwaardige partner en daarom is deze Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II een goede start om samen op weg te gaan. We maken daarbij ook een sterke verbinding met het preventieakkoord Twenterand. Vele partners delen onze ambities en tonen betrokkenheid door zich in te zetten op één of meerdere acties in het aanbod van sport en bewegen. Dit monitoren we o.a. via persoonlijk contact, thema avonden Twenterand Sport, het Sport- en Cultuurplatform en project- en subsidieaanvragen van sportorganisaties.

Wat?

We leggen verbindingen tussen de kernen en wijken, tussen inwoners en sport- en beweegaanbieders maar ook tussen sport en bewegen en de partners uit o.a. het sociale domein binnen de gemeente Twenterand. Daarmee willen we bewerkstelligen dat iedereen, van jong tot oud, mee kan doen. We willen drempels wegnemen, sport en bewegen zo vanzelfsprekend mogelijk maken en zoeken naar mogelijkheden om nieuwe initiatieven te realiseren.

7. Speerpunten en ambities gemeente Twenterand

De gemeente Twenterand vertaalt in deze Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II de thema's van het Nationaal Sportakkoord naar gemeentelijk beleid. Dit beleid gaan wij vormgeven langs 5 belangrijke speerpunten die op basis van de lokale situatie tot stand zijn gekomen. Speerpunten en onderliggende ambities waar we graag samen met alle betrokken partners de schouders onder gaan zetten.

De vijf speerpunten zijn:

7.1 Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee

Kan iedereen een leven lang plezier beleven aan sporten en bewegen? Is de sport "Inclusief" en is dat ook vanzelfsprekend? Zijn alle belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie weggenomen?
Voldoen inwoners aan de beweegrichtlijnen? Kan de Twenterandse sportomgeving bijdragen om de neerwaartse spiraal in sport- en beweegdeelname en de motorische vaardigheid van kinderen in de komende jaren naar boven toe om te buigen? Kunnen we de groter wordende groep senioren boeien en binden te (blijven) sporten en bewegen?

Uitdaging

Sporten en bewegen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Zeker voor kwetsbare doelgroepen als senioren, mensen met een beperking, minima, statushouders, laaggeletterden, mensen met een gezondheidsachterstand en nieuwe Twenteranders. Daarnaast zien we ook de effecten van verdergaande ontgroening en vergrijzing. Een dalend aantal jeugdigen maar ook een afnemend percentage daarvan dat sport en beweegt baart zorgen. Daarentegen zien we een sterk toenemend aantal senioren maar is het van belang dat we hier voldoende aanbod voor creëren. We stimuleren sport- en beweegaanbieders het aanbod toegankelijk te houden en te maken voor iedereen en bevorderen hiermee een gezonde leefstijl. Bewegen zorgt ervoor dat mensen minder afhankelijk worden van zorg, bevordert de zelfredzaamheid en het zelfstandig en veilig ouder worden. Bewegen heeft onder andere positieve effecten op de gezondheid en het opdoen van sociale contacten. Daarom maken we mensen bewust van de preventieve werking van bewegen en een gezonde leefstijl.

Het gaat erom dat iedereen, met plezier mee kan doen, zich welkom voelt, erbij hoort, geaccepteerd wordt, niet uitgesloten wordt en eigen sport- en beweegkeuzes kan maken.

Ambitie

Door goede samenwerking tussen maatschappelijke organisaties (zoals fysiotherapiepraktijken en zorg- en welzijnsorganisaties) en sport- en beweegaanbieders is er altijd een match te maken tussen de wensen en behoeften van (inactieve) inwoners en sport- en beweegaanbod. Sportaanbieders verleiden we hun aanbod zoveel mogelijk open te stellen en af te stemmen op de behoeften van de inwoners. Waardoor meer inwoners sporten en bewegen (verhoging sportdeelname). Hiermee bevorderen wij gezondheid, participatie en integratie en bieden we meer en betere kansen voor motorisch, veelzijdig bewegen.

Uitgangspunten

1. Sport en bewegen moet voor iedereen mogelijk zijn, ongeacht leeftijd, beperking of achtergrond. We gaan voor inclusieve sport, georganiseerd en ongeorganiseerd! Extra aandacht hebben we hierbij voor speciale doelgroepen zoals mensen met een (tijdelijke) fysieke achterstand, beperking of handicap. Special Olympics 2022 is een mooi voorbeeld vanuit waar we de legacy verder willen benutten en inzetten voor de toekomst. In relatie tot deze en bijvoorbeeld ook de LHBTIQ-

doelgroep gaan we in gesprek met sportorganisaties om het belang van integratie in het reguliere sport- en beweegaanbod te onderstrepen en hier aandacht voor te vragen (bewustwording, beeldvorming, acceptatie en toegankelijkheid). Het plan is de nieuwe subsidieregeling waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies extra mogelijkheden te laten bieden voor aanvragen die zich richten op inclusie sport en bewegen.
Wanneer iemand een financiële drempel heeft om te kunnen sporten, biedt de gemeente daarvoor diverse regelingen welke structureel en meer actief onder de aandacht moeten worden gebracht.

2. In samenwerking tussen sport en cultuur geven we bekendheid aan alle sport-, beweeg, culturele en creatieve aanbieders en hun activiteitenaanbod via een platform voor sport en cultuur.
3. We bevorderen sportdeelname en integratie van mensen met een beperking of achterstand en/of chronische aandoening. Enerzijds door sportaanbieders te laten zien binnen het reguliere aanbod mogelijkheden te kunnen creëren of specifiek aanbod op te zetten. Anderzijds via het sportloket 'Uniek Sporten'. Als partner van onze gemeente geven zij inspiratie, inzicht in het aanbod Uniek Sporten en de mogelijkheid voor het aanvragen van hulpmiddelen. Daarnaast ondersteunt het WMO-loket mensen zo lang mogelijk zelfstandig mee te kunnen doen in de maatschappij en alle facetten van de samenleving zoals hobby, sport & bewegen. De WMO heeft een belangrijke rol in de verwijzing naar het aanbod Uniek Sporten en afstemming met het domein sport voor advies en doorverwijzing.
4. Het gemeentelijk beleid faciliteert aanbod zodat alle inwoners in meer of mindere mate gestimuleerd worden tot een actieve en gezonde leefstijl. Inwonersgroepen met een achterblijvende sportdeelname (zoals momenteel de jongste jeugd en senioren) of mensen met te hoog lichaamsgewicht willen we o.a. via scholen, welzijnsorganisaties, huisartsen en fysiotherapiepraktijken als belangrijke intermediairs het belang van sporten en bewegen extra onder de aandacht brengen, (laten) adviseren en tot deelname verleiden. Het Nijntje Beweegdiploma voor de jongste jeugd en het OldStars concept, MAX-Vitaal, Golden Sports of fietsmaatje project voor senioren bieden hierin mooie kansen. We verbinden daarbij het lokaal sport- en beweegakkoord met het lokaal preventieakkoord; hier wordt als een van de speerpunten 'lekker in je vel' genoemd, dit vormt nadrukkelijk de verbinding met het lokaal sport- en beweegakkoord.
5. De gemeente Twenterand biedt ruimte voor een gevarieerd aanbod aan sport- en beweegevenementen die een bijdrage leveren aan de samenleving en ons als toeschouwer of deelnemer bindt en boeit en trots maakt op sport.

7.2 Veilige en integere sport

Kan er overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos in Twenterand gesport worden? Is er voldoende aandacht en bewustwording om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken bij bestuurders, sportclubs, trainers, sporters, ouders en verzorgers? Is de sportomgeving ook daadwerkelijk een omgeving waarin voor iedereen dezelfde randvoorwaarden aanwezig zijn om te leren en plezier aan sport en bewegen te beleven?

Uitdaging

Een veilige en integere sport is de verantwoordelijkheid van ons allemaal. Toch staat het onderwerp bij veel lokale sportorganisaties te laag op de agenda. Enerzijds ingegeven door onbekendheid en onbewust zijn. Anderzijds zien we een groot aantal organisaties die er zeker wel over na hebben gedacht maar te kampen hebben met de omvang aan reguliere en maatschappelijke taken binnen de organisatie en de beschikbaarheid van capaciteit (met name vrijwilligers) om het beleidsmatig te verankeren en uitvoerend invulling te geven.

Feit blijft dat we gezien onderstaande grafiek met jaarcijfers van Centrum Veilige Sport Nederland met het aantal meldingen en dossiers de handen ineen moeten slaan en samen met de lokaal georganiseerde sport maximaal in moeten zetten op een veilige en integere sport.

Ambitie

Gemeente Twenterand besteedt structureel aandacht aan veilige en integere sport en stimuleert haar sport- en beweegaanbieders prioriteit te maken van een veilige sportomgeving.

Uitgangspunten

Ondersteunt vanuit landelijk niveau door o.a. NOC*NSF, Centrum Veilige Sport en de sportbonden benut Twenterand beleid, kennis en middelen ten behoeve van haar eigen sportorganisaties. We maken werk van het High5 Stappenplan voor sport- en beweegaanbieders en zetten daarbij in op de vier basiseisen integriteit:

1. Gebruik regeling gratis VOG;
2. Gedragscode Sport;
3. Vertrouwenscontactpersoon
4. Cursus of e-learning voor trainers-coaches

7.3 Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders

Zijn alle sport- en beweegaanbieders in Twenterand toekomstbestendig? Sluit het aanbod voldoende aan op de veranderende vraag en demografische ontwikkelingen? Worden zij betrokken bij en zetten zij zich in op de maatschappelijke waarde van sport? Werken zij adequaat samen om zo veel mogelijk inwoners letterlijk in beweging te krijgen. Is het aanbod bij zo veel mogelijk inwoners bekend en kunnen zij zich zo organiseren dat zij hun bestaansrecht behouden?

Onze sport- en beweegaanbieders zijn een belangrijk onderdeel binnen het sportbeleid. Vooral de sportvereniging heeft verhoudingsgewijs een goede en belangrijke functie in de maatschappij. Waar mensen verenigen is er meer betrokkenheid en blijven mensen langer sporten en bewegen. Evenzo komen verenigingen steeds meer onder druk. Het is een uitdaging om leden te behouden, voldoende vrijwilligers te vinden en inkomsten te verwerven. Daarnaast wordt er steeds meer gevraagd van onze sport- en beweegaanbieders. Hogere kwaliteit van kader, vernieuwen, samenwerken, ander aanbod organiseren, veilig en integer sportklimaat, gezonde sportkantine en rookvrije sportaccommodaties, maatschappelijk ondernemen enzovoort. Vandaar het belang van sterke(re) sport- en beweegaanbieders. De ontwikkeling van sport- en beweegaanbieders ondersteunen we als gemeente met effectieve clubondersteuning door inspiratie, uitdaging, verbinding, samenwerking en good practice voorbeelden. Hierbij benutten we het speelveld van het professionele netwerk aan

sportondersteuning. Sportorganisaties brengen we met elkaar in contact met als doel onderlinge versterking door kennisuitwisseling en samenwerking.

Uitdaging

Twenterand kent een rijke sportinfrastructuur. Er zijn veel sport- en beweegaanbieders in de gemeente actief. 31% van de inwoners (landelijk 25%) is lid van een sport- en/of beweegorganisatie. Deze organisaties zijn daarmee belangrijke aanbieders. Toch zijn er verschillende uitdagingen.

Bevolkingssamenstelling

De bevolkingssamenstelling van Twenterand verandert. Het aantal jongeren neemt af en het aantal ouderen neemt fors toe. Dit heeft impact op de sportorganisaties in Twenterand. Sportorganisaties zijn veelal gericht op jeugd. Daar waar deze doelgroep juist licht gaat krimpen en bovendien de instroom van 5 – 14 jarigen in het sport- en beweegaanbod afgelopen twee jaar is afgenomen. Het noodzaakt de sport- en beweegaanbieders om na te denken over een passend aanbod voor verschillende doelgroepen. Uiteraard moeten we blijven inzetten op instroom en kennismaking van de jongste jeugd. Daar waar juist in deze leeftijdscategorie de basis kan worden gelegd voor een leven lang sport- en beweegplezier als ook het inbedden van een gezonde leefstijl. Zeker zo wordt het van belang de groter wordende groep senioren meer en beter te bereiken en verleiden te (blijven) sporten en bewegen en biedt deze doelgroep kansen om potentiële vrijwilligers aan de organisatie te binden. Daar waar we ook van mening zijn dat de sport toegankelijker gemaakt dient te worden voor de LHBTIQ-doelgroep, mensen met een (tijdelijke) beperking of handicap en nieuwe Twenteranders.

Individueel sporten

Ondanks het hoge percentage leden bij sport- en beweegaanbieders worden inwoners van Twenterand niet automatisch lid van zo'n organisatie. Om te kunnen genieten van sport, bewegen, cultuur en creatie zoeken mensen steeds vaker naar ongeorganiseerde mogelijkheden of via zelf samengestelde groepen. Het aantal inwoners dat zelfstandig sport en beweegt is groeiende en daarmee komt het lidmaatschap van sport- en beweegaanbieders onder druk. Dit wordt mede veroorzaakt door de wens om vrij en flexibel onze vrije tijd, en dus ook sport- en beweegmomenten, in te richten.

Bestuur en organisatie

Door de toenemende druk op vrijwilligers en het besturen van verenigingen verwachten wij dat er nieuwe organisatievormen en nieuwe structuren gaan ontstaan. Wellicht ontstaan er besturen voor meerdere verenigingen, omnivereningen of meer commerciële organisatievormen. Meer samenwerking en meer verbinding tussen organisaties en koppeling met organisaties voor vrijwilligerswerk draagt hier positief aan bij.

Ambitie

Sport- en beweegaanbieders zijn vitaal en toekomstbestendig met voldoende vrijwilligers. Als het gaat om vitale sport- en beweegaanbieders dan kijkt het Mulier onderzoeksinstituut naar 2 hoofditems om te beoordelen of een aanbieder vitaal is. Dit zijn organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie.
Organisatiekracht omvat vijf pijlers: leden, accommodatie, kader, beleid en financiën.
Maatschappelijke oriëntatie kent twee pijlers, namelijk maatschappelijk actief (vervullen zij een maatschappelijke rol) en maatschappelijke intentie (zijn zij van plan een bredere maatschappelijke functie op zich te nemen).

Uitgangspunten

1. Vitale sportorganisaties zijn organisatiekrachtig en in staat om een maatschappelijke rol te vervullen in een veilige sport- en beweegomgeving. Sportorganisaties vallen feitelijk onder het voorliggend veld dat helpt om het welzijn van onze inwoners te stimuleren en bevorderen. De gemeente kiest er nadrukkelijk voor de beleidsregie zelf te houden en de operationele regie (uitvoering activiteiten) bij de sport- en beweegorganisaties te beleggen waar mogelijk in samenwerking met partners uit onder meer de zorg, het welzijn en het onderwijs. We juichen als gemeente vanuit relatiemanagement de ontwikkeling van sport- en beweegaanbieders toe met inspiratie, uitdaging, verbinding en samenwerking. Meer en meer gericht op het creëren van duurzame effecten in plaats van het plakken van pleisters. We benutten daarbij het netwerk van ondersteuning via o.a. NOC*NSF (services), collega sportorganisaties en het samenwerkingsverband van de 14 Twentse gemeenten (generieke / organisatievragen) voor ondersteuning. Maar ook de sportbonden (sporttak specifieke vragen) en bovendien stimuleren we de onderlinge samenwerking en ondersteuning voor en door sportaanbieders onder elkaar. Daarnaast benutten we de mogelijkheden van de combinatiefunctionaris sport (inzet / ondersteuning) en de lokale adviseur sport (expertise en doorgeleiding) teneinde sport- en beweegaanbieders te ondersteunen. Tevens zetten we in op (meer duiding en bekendheid van) subsidieregelingen voor sport- en beweegorganisaties zoals vanuit het lokaal sport- en beweegakkoord de waarderingssubsidie sport.
2. Focus voor het faciliteren van clubondersteuning ligt op basis van wensen en behoeften van sport- en beweegaanbieders en onze inwoners primair op:
   - Een inclusieve sportomgeving waar sport en bewegen in regulier aanbod en/of in specifiek doelgroep aanbod voor iedereen mogelijk moet zijn, ongeacht leeftijd, beperking of achtergrond.
   - Sport- en beweegaanbieders die hulp nodig hebben bij het opzetten van specifiek aanbod begeleiden we naar professionele ondersteuning.
   - Een veilige en integere sportomgeving;
   - Werving en behoud van leden (ledenbinding);
   - Werving en behoud van vrijwilligers (vrijwilligersbeleid);
   - Ontwikkeling en kennisverruiming van technisch en bestuurlijk kader
   - Nieuwe sportvormen en sportvormen voor nieuwe doelgroepen;
   - Nieuwe ontwikkelingen en wetgeving zoals AVG en de wet WBTR

   Hierbij maken we gebruik van de diverse services die NOC*NSF, Sport Professional Netwerk, Sportbonden en Sportserviceorganisaties kunnen bieden en de inzet van de combinatiefunctionaris sport.
3. Duurzame samenwerking met het onderwijs
   De rol van het onderwijs is enorm groot ten behoeve van kennismaking met sport- en bewegen en de (motorische) ontwikkeling van het jonge kind. Het bewegingsonderwijs, de Nationale Sportweek, De Koningsspelen… allemaal dragen ze bij aan deze ontwikkeling. Activiteiten en evenementen welke we als gemeente omarmen, aanjagen en uitdragen.
   In navolging op de ontwikkeling van het platform met een overzicht van het activiteitenaanbod van alle sport-, beweeg, culturele en creatieve aanbieders gaan we in samenwerking met de basisscholen invulling geven aan Sjors-Sportief-Creatief. Een methode om basisschoolkinderen te stimuleren op laagdrempelige wijze kennis te kunnen laten maken met de brede mogelijkheden van het activiteitenaanbod in Twenterand. In navolging op de ervaringen met de basisscholen / basisschoolkinderen zullen we ons beraden hoe we de samenwerking met het middelbaar onderwijs gestalte kunnen geven.
   Daarnaast speelt de wettelijke verplichting van 1 naar 2 uur bewegingsonderwijs op alle basisscholen per aanvang schooljaar 2023 – 2024. Vanuit Sport ondersteunen we de collega's van het Sociaal Domein (Onderwijs) om mee in gesprek te gaan met de basisscholen en inzicht te krijgen in de accommodatiebehoefte versus accommodatiebeschikbaarheid en verdere uitdagingen welke dit met zich meebrengt.

7.4 Duurzame, sport- en beweegvriendelijke omgeving

Hebben we in Twenterand een functionele, goede en duurzame sport- en beweeginfrastructuur, die optimaal benut wordt en ook ruimte biedt aan andere manieren van ontmoeting? Is de exploitatie van sportaccommodaties optimaal? Is de openbare ruimte beweegvriendelijk ingericht? Is de infrastructuur toegerust aan alle inwoners de ruimte te bieden te kunnen wandelen, hardlopen en fietsen? Is er straks nog voldoende ruimte om te sporten?

De openbare ruimte en sportaccommodaties zijn de belangrijkste sport- en beweeg faciliteiten! Een gezonde, schone en groene leefomgeving wordt daarbij door inwoners belangrijk gevonden. Door een beweegvriendelijke openbare ruimte te creëren, zorgen we ervoor dat de inwoners duurzaam en gezond kunnen bewegen. Een beweegvriendelijke ruimte begint met een sociaal- en verkeersveilige omgeving. We werken aan een functionele, veilige, duurzame en betaalbare sportinfrastructuur die inwoners uitdaagt om te sporten en bewegen en de mogelijkheid biedt voor ontmoeting.

Uitdaging

Twenterand beschikt over een rijke sportinfrastructuur en groene omgeving. Een aantal sport-accommodaties zijn gebouwd in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw en voldoen niet altijd meer aan de wensen van de gebruikers. De huidige tijd vraagt dat accommodaties duurzaam en functioneel gebouwd en zo optimaal mogelijk gebruikt worden, waarbij we rekening houden dat de manier waarop we sporten is veranderd. Steeds meer mensen sporten en bewegen in de openbare ruimte, zoals wandelen, fietsen, hardlopen, skaten of fitness in het park. De uitdaging is om een gezonde omgeving te creëren voor de inwoners van Twenterand om in te kunnen sporten en bewegen. Een omgeving met een mix van goede sportaccommodaties en openbare beweeggelegenheden.

Ambitie

Om een leven lang te sporten en bewegen is een functionele en duurzame sport- en beweeginfrastructuur nodig. Onze sportaccommodaties moeten open, toegankelijk, duurzaam, betaalbaar en multifunctioneel zijn. Het gaat niet alleen om sportvelden, sporthallen en clubhuizen, maar ook de openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen. Overal waar men beweegt en sport zijn de voorzieningen op orde.

Uitgangspunten

1. Nieuwe nota sportaccommodatiebeleid
   De gemeente kent een nota “Ruimte voor sport in de gemeente Twenterand” 2007 - 2016. Daarna is er geen nieuwe nota meer opgesteld. Aangezien de ontwikkeling rondom sportaccommodaties de afgelopen jaren niet stil heeft gelegen, eerder juist een vlucht heeft genomen, zien we het belang om een nieuwe nota sportaccommodatiebeleid te ontwikkelen. In navolging op de ontwikkeling van deze Sportvisie is dit ook een logische volgende stap.

2. Groot aantal accommodatie gerelateerde ontwikkelingen
   De ontwikkeling van een nota met o.a. aandacht voor de routekaart verduurzaming sport, de accommodatiebehoefte nu en in de toekomst, de strategische verbinding tussen en inzet van binnen- en buitenruimte (zie coalitieakkoord - ruimte), de doorontwikkeling naar vitale sportparken, keuze voor (wel of geen) basissporten in Twenterand, implementatie wettelijke regeling van 1 naar 2 uur bewegingsonderwijs op het primair onderwijs qua huisvesting, uitgangspunten met betrekking tot privatisering en recht van opstal.

Al deze onderwerpen in verbinding met andere domeinen zoals het sociaal domein (onderwijs, zorg en welzijn) en het domein ruimte. Het is een kleine greep uit sportaccommodatie gerelateerde onderwerpen en vraagstukken waar we nieuw beleid op moeten ontwikkelen. Om dit op gedegen

wijze te doen benutten we de eerste helft van 2023 om dit vorm te geven en zal de nieuwe nota sportaccommodatiebeleid naar verwachting vervolgens in het derde kwartaal 2023 worden voorgelegd aan de raad ter vaststelling.

7.5 Trots op de sport in Twenterand

Vinden er top-, wedstrijdsport en sportstimuleringsevenementen plaats in Twenterand? Is het mogelijk om je in Twenterand te kunnen ontwikkelen als (top)talent? Zijn de top- en wedstrijdsporters en hun prestaties zichtbaar voor de gemeenschap? Vormen zij een cruciale inspiratiebron voor de sport? Hebben ze een sterke inspirerende en verbindende kracht in de Twenterandse samenleving?

Uitdaging

Wat is er mooier dan samen juichen en genieten van top- en wedstrijdsport prestaties van onze Nationale en Lokale sporters? Helemaal als we hen live aan het werk kunnen zien in eigen land en zelfs in onze eigen gemeente, zodat onze helden dichtbij en - soms letterlijk - aanraakbaar zijn. Deze prestaties en beleving geven ons het Oranjegevoel: ze creëren saamhorigheid en geven ons een gevoel van nationale trots. Het maakt dat we onderdeel zijn van een groter geheel. Bijna alle Nederlanders kunnen zich wel een moment voor de geest halen waarbij top- en wedstrijdsport hen heeft geraakt. De uitdaging is om top- en wedstrijdsport in te zetten als belangrijke inspiratiebron.

Ambitie

We willen de inspirerende en maatschappelijke waarde en kracht van top- en wedstrijdsport versterken. Daarmee creëren we meer maatschappelijke impact én wordt het aantrekkelijker om (als individu, overheid, sportaanbieder, school of bedrijfsleven) te investeren.
We zetten in op top- en wedstrijdsport die lokaal inspireert. Enerzijds door zoveel mogelijk inwoners in de gelegenheid te stellen er naar te kunnen kijken, genieten en gefascineerd te raken. Anderzijds door ze aan te zetten ook zelf in beweging te komen en sport- en beweegactiviteiten uit te proberen.

Uitgangspunten

1. We stimuleren sport- en beweegaanbieders tot de organisatie van sportevenementen welke als neveneffect een inspiratiebron zijn voor onze inwoners;
2. We stimuleren media-aandacht voor de sportevenementen die binnen onze gemeentegrenzen worden georganiseerd;
3. We zetten in op sportstimuleringsevenementen zoals de Nationale Sportweek en de Koningsspelen;
4. We ondersteunen “uitzendingen” van topsporters uit de gemeente Twenterand voor deelname aan Europese en Wereldkampioenschappen op het hoogste niveau;
5. We bieden topsporters uit de gemeente Twenterand een podium middels de publicatie van interviews en de inzet tijdens thema- en inspiratieavonden Twenterand Sport.

8. Financiën

De huidige financiering van sport en bewegen is te splitsen in de volgende onderdelen:

a. Indirecte subsidiëring

De grootste bijdrage aan sport en bewegen levert de gemeente Twenterand in de vorm van indirecte subsidiëring. Gemeentelijke accommodaties worden tegen een tarief dat beneden de kostprijs ligt beschikbaar gesteld. In 2016 heeft de gemeenteraad de nota “Sportaccommodaties – Tarieven en Subsidies gemeente Twenterand” vastgesteld.

b. Directe subsidiëring

Sportverenigingen kunnen jaarlijks (voor 1 augustus voorafgaand aan het subsidiejaar) een subsidieaanvraag indienen bij de gemeente Twenterand. De subsidieaanvraag dient te voldoen aan de criteria zoals gesteld in de Algemene Subsidieverordening gemeente Twenterand 2017.

De gemeente Twenterand heeft een Jeugdfonds sport & cultuur en onderzoekt momenteel het ontsluiten van het Volwassenfonds sport en cultuur. Daarnaast heeft de gemeente een minimabeleid, dat sportkansen geeft aan kinderen, jongeren en volwassen die onvoldoende geld hebben om lid te worden van een sport- en beweegorganisatie.

Sportaanbieders kunnen ook gebruik maken van externe subsidiemogelijkheden, zoals de regiobank, Rabobank, landelijke fondsen (zoals de Johan Cruyff foundation en het VSB-fonds) en landelijke, provinciale en/of lokale subsidieregelingen (zoals de Sportimpuls voor de ontwikkeling van nieuw sport- en beweegaanbod, aantrekken van nieuwe doelgroepen en het opleiden van kader).

c. Investeringen

Indien de noodzaak ertoe leidt worden investeringsbudgetten zoveel mogelijk meegenomen in de kadernota voorafgaand aan het begrotingsjaar waarin de investering wenselijk is. Gezien de energiecrisis is voorrang gegeven aan een subsidieregeling vervanging verlichting sportvelden 2023. Voor renovatie van gemeentelijke velden en groot onderhoud van gemeentelijke kleedkamers zijn structureel (beperkte) financiële middelen beschikbaar. In bijlage 8 is de Meerjarenbegroting 2023 tot en met 2026 toegevoegd.

d. Brede Impuls Combinatiefuncties

Gemeente Twenterand neemt deel aan de landelijke regeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Combinatiefunctionarissen kunnen een belangrijke bijdrage leveren in de uitvoering van deze visie. De regeling liep tot en met 2022 en krijgt, zo nu bekend, een vervolg alhoewel de exacte regeling pas later gepubliceerd zal worden. Ervan uitgaande dat de gemeente onder soortgelijke voorwaarden kan deelnemen aan de nieuwe regeling betekent dit het volgende. De gemeente ontvangt 40% subsidie van het ministerie van VWS voor de in totaal 5,69 fte.
De inzet van de combinatiefunctionaris sport is voor onze gemeente van groot belang! Met name:

- In het versterken van sportaanbieders
- Als aanjager voor het opzetten van nieuw aanbod en/of aanbod voor nieuwe doelgroepen
- Als brugfunctie tussen onderwijs, sport en jongerenwerk voor de organisatie van activiteiten en evenementen zoals de Nationale Sportweek, De Koningsspelen en Sportcaroussel

De huidige inzet:

BREDE IMPULS COMBINATIEFUNCTIES 2022	FTE'S
CULTUUR	**1,98**
Cultuurmakelaar	0,20
Cultuur & sociaal domein	0,78
Mediacoach 2.0	0,28
Cultuur & onderwijs	0,44
Lees & mediacoach	0,28
SPORT	**1,33**
Sport Jongerenwerker	1
Sport en Verenigingsondersteuner	0,33
ONDERWIJS	**1,88**
Voorleesconsulent	0,44
Coach pers. ontwikkeling en participatie	0,44
Laaggeletterdheid	1
OVERIG	**0,5**
Coördinator	0,50
TOTAAL	**5,69**

9. Aanbevelingen en uitvoering

De Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II dient als leidraad voor het beleid van de komende vier jaar. De visie is richtinggevend voor de uitvoering van het beleid van de gemeente Twenterand. Jaarlijks wordt een programmabegroting (Doelenboom Sport) opgesteld, waarin de 5 speerpunten worden geconcretiseerd in acties.

Deze acties worden in samenspraak met het Sportplatform (adviesorgaan t.b.v. de gemeente ten behoeve van strategie en beleid op het gebied van sport), de combinatiefunctionarissen en het werkveld opgesteld. Daarbij wordt tevens jaarlijks gezamenlijk teruggeblikt op realisaties en behaalde resultaten. In de uitvoering van het beleid hebben bovendien de combinatie-functionaris(sen) een belangrijke taak als vooruitgeschoven post.

Sport en bewegen kan voor verschillende beleidsterreinen van de gemeente, zoals gezondheid, jeugd, onderwijs, cultuur, zorg en welzijn, een rol van betekenis vervullen. Waar mogelijk worden dwarsverbanden met de uitvoeringsplannen van de aanpalende beleidsterreinen gelegd voor een zo'n efficiënt mogelijke inzet van het gemeentelijk beleid. Dit geldt met name in verbinding met het Twenterand Lokaal Preventieakkoord, het Kaderplan Speelruimte Twenterand en het Lokaal Sport- en Beweegakkoord.

Monitoring en evaluatie

De gemeente Twenterand heeft voor de ontwikkeling van deze Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II een aantal onderzoeken geraadpleegd zoals het Kennis- en Informatie Systeem Sport (NOC*NSF), Sport en Bewegen in cijfers (GGD), de maatschappelijke waarde van sport en bewegen (Kenniscentrum Sport & Bewegen) en Verenigingsmonitor van de toenmalige Sportservice Overijssel. Deze onderzoeken geven de gemeente input voor het maken van beleidskeuzes en zijn verwerkt in deze nieuwe Sport- en Beweegvisie / Sportakkoord II. Het maakt het tevens mogelijk de komende jaren te blijven monitoren op de ontwikkeling van het sport- en beweeggedrag. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de nieuwe programmabegroting voor het volgende jaar teruggeblikt en vooruit gekeken. Verder wordt gedurende deze beleidsperiode 1 à 2 maal de betrokken onderzoeken herhaald.

Instellen van een kernteam op lokaal niveau & coördinator sport en preventie

We verstevigen de rol van en samenwerking met het sportplatform ten behoeve van de ontwikkeling van sport- en beweegbeleid, uitvoering en monitoring. In het kader van Sportakkoord II en het preventieakkoord gaan we over tot het installeren van een lokaal kernteam. Beweegaanbieders hebben daarbij ook een belangrijke rol. Daarom is het voor een effectieve samenwerking en commitment van belang aanbieders nadrukkelijker te betrekken in de totstandkoming, uitvoering en monitoring van dit sport- en beweegbeleid en een kernteam te installeren. Deze ontwikkeling gaat gepaard met het benoemen van een coördinator sport en preventie.

Koppeling Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Het ministerie van VWS (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) wil beleid stimuleren waarbij activiteiten voor gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en de sociale basis in samenhang worden uitgevoerd. Dat vraagt om een domein overstijgende aanpak. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gaat hiervoor het fundament bieden. Op basis van dit akkoord ontwikkelen we een samenhangende lokale aanpak op het gebied van gezondheid, sport en bewegen én sociale basis. Deze sport- en beweegvisie / Sportakkoord II vormt hierin een onlosmakelijke verbinding

Regionale visie Sport en bewegen in Twente

De 14 gemeenten in Twente kennen zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau een regionaal overleg Sport en Bewegen. Door op regionaal niveau samen te werken komt de kracht van sport en bewegen nog beter tot zijn recht. Dit vanuit de gezamenlijke visie:

"Sport en bewegen is een bindend element in de Twentse samenleving en belangrijk voor vitale en gezonde inwoners. De 14 Twentse gemeenten staan voor een leven lang sporten en bewegen en zorgen ervoor dat er voor iedereen in elke levensfase een passend kwalitatief goed sport en beweegaanbod in Twente is."

Ook deze visie biedt kansen, mogelijkheden en aanknopingspunten voor de gemeente en de vele andere actoren in Twenterand. Onderwerpen zijn divers zoals bovenlokale sportvoorzieningen en de legacy van de Special Olympics (inbedding inclusieve sport).

10. Bijlagen

In deze bijlagen staan de factsheets, monitor- en onderzoeksrapporten van NOC*NSF, Kenniscentrum Sport & Bewegen. de Gezondheidsraad en toenmalige Sportservice Overijssel weergegeven. De cijfers en informatie geven een goed beeld over het sport- en beweeggedrag en de leefstijl van de inwoners van de gemeente Twenterand veelal afgezet tegen Nederland. Deze informatie is gebruikt als input voor deze Sport- en Beweegvisie 2023 - 2026. Ook is de meerjarenbegroting 2023 t/m 2026 opgenomen.

10.1 Bijlage 1 Beweegrichtlijnen

10.2 Bijlage 2: Maatschappelijke waarde sport en bewegen Twenterand

10.3 Bijlage 3: Infographic SROI van Sport en Bewegen

10.4 Bijlage 4: KISS Rapportage Twenterand

10.5 Bijlage 5: KISS Dashboard Twenterand

10.6 Bijlage 6: Factsheet verenigingsmonitor Sport Twenterand

10.7 Bijlage 7: Uitdaging en droom sport- en beweegaanbieders Twenterand

10.8 Bijlage 8: Meerjarenbegroting 2023 tot en met 2026